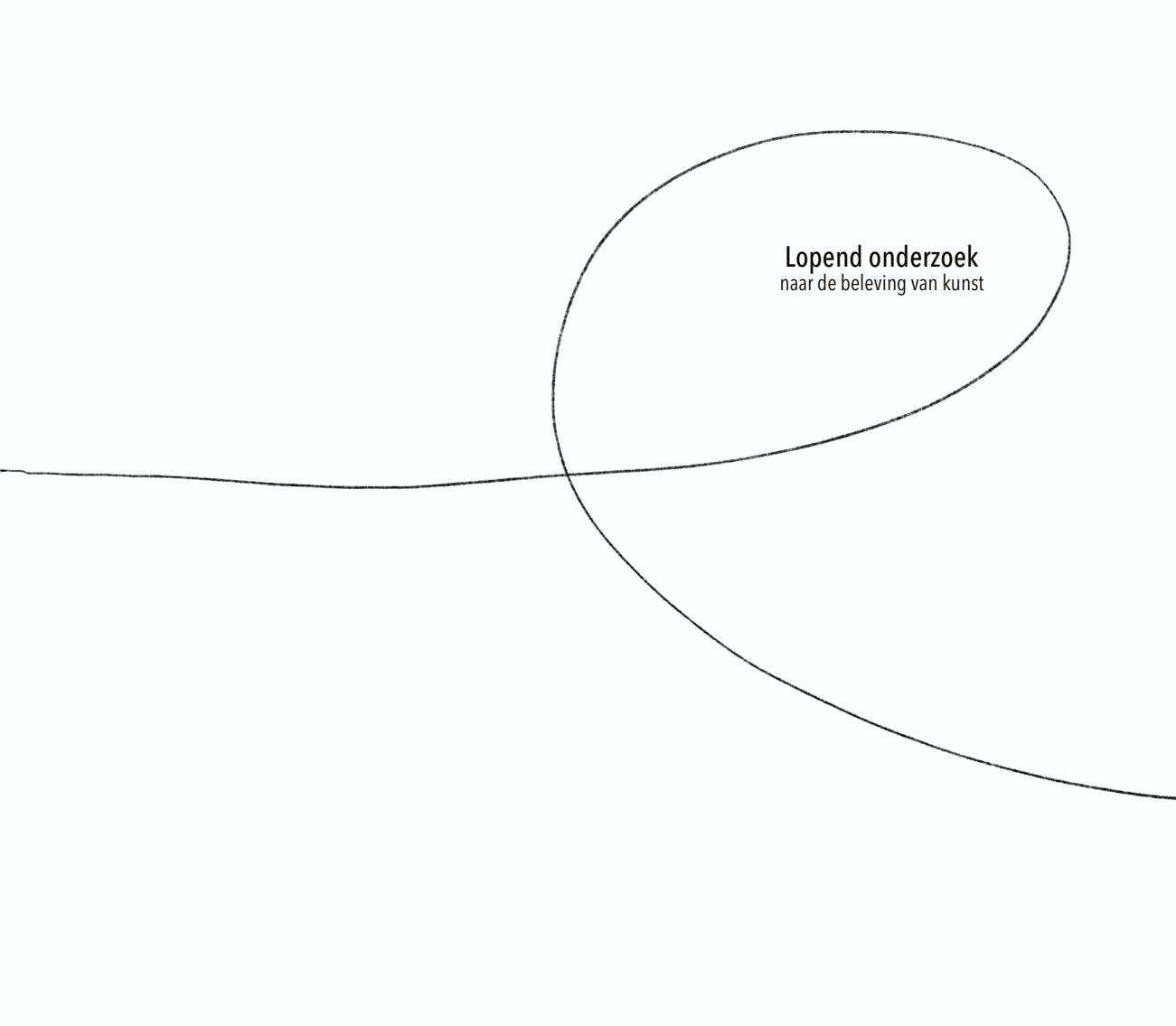

lopend onderzoek

naar de beleving van kunst

Lopend onderzoek
naar de beleving van kunst

Lopend onderzoek

Ik heb gewandeld, in het Wilhelminapark in Utrecht, met acht collega's, vrienden en studenten van HKU Kunst en Economie, om te praten over 'beleving' van kunst. Wandelen, de Oude Grieken wisten het al, bevrijdt de geest en stimuleert associatief denken, anders dan een interview of gesprek waarbij je tegenover elkaar zit.

Als we praten over kunst(beleving) lijkt het veelal te gaan over of we het 'begrijpen' en/of we het mooi, leuk of interessant vinden. Maar wat doet kunst(beleving), weg van het oordeel, op gevoelsniveau en hoe geven we daar woorden aan om er betekenis aan te geven?

Een tijdje heb ik geworsteld met de manier waarop 'gevoelstaal' gevangen kan worden, een taal die mogelijk anders is dan die van het economische- of sociale nut? En zit er op dit gevoelsniveau een onderbelicht en essentieel element van de waarde van kunst voor een samenleving verankerd? Hier wil ik onderzoek naar doen, mijn bijdrage aan de duiding van de waarde van kunst voor een samenleving.

Ik heb de wandelaars gevraagd een object of afbeelding mee te nemen wat hen deed denken aan een bijzondere kunstervaring, ongeacht welke kunstvorm of het moment waarop het beleefd is, dat was het startpunt van elk gesprek. Waar was je? Kun je het je nog herinneren met welk gevoel en welke gedachte je 'erin' zat en 'eruit' kwam? Is die gedachte of dat gevoel wat je vaker zoekt in kunst? Heb je een voorkeur voor een bepaalde discipline? Welke (beeld, klank, woord) taal versta je het makkelijkst of staat het dichtst bij je hart? Wat betekent kunst in jouw leven? Allemaal vragen die dichter naar de taal van het gevoel bewegen.

De gesprekken gingen daar heen waar ze uitkwamen en na twee à drie rondjes lopen, zo'n 40 minuten, werd het gesprek afgerond. 'Daar heb ik nou nooit zo over nagedacht' was vaak de eerste reactie. Soms ook nog na een paar weken de opmerking 'ik heb er nog eens over nagedacht.' het gesprek *an sich* maakte de wandelaars meer bewust van de waarde van kunst in hun leven.

De gesprekken zijn opgenomen met een dasspeld microfoon en een iPhone in de binnenzak, nog niet precies wetende wat ik ermee wilde doen. De gesprekken zijn uiteindelijk letterlijk uitgeschreven en gedeeld met de wandelaars. Steevast was de reactie 'ik mag wel eens zinnen afmaken en puntiger formuleren', dat was interessant en later realiseerde ik me dat dat juist de bedoeling was; lopend associëren levert gedachtegangen op die dicht bij het gevoel blijven en die zijn vaak moeilijk te vangen in puntige volzinnen, dus dat gaat goed. Voor nu heb ik per wandelaar één citaat gekozen dat dicht bij het gevoel van kunstbeleving staat, uitgeschreven door de wandelaars zelf. De portretten zijn in één lijn getekend en vormen een kring van mensen die de wandeling gelopen hebben. Eén opengeslagen bladzijde is nog niet getekend, dat is een uitnodiging: doe mee met het officiële onderzoek (zie verderop in dit boekje)!

De wandelingen hebben mijn nieuwsgierigheid alleen maar vergroot, hopelijk ook de jouwe?

Kun je niet wachten?

Ga wandelen, met z'n tweeën, praten over kunst(beleving) is waardevol op zich.

Wat heb je nodig?

- * locatie om te wandelen waar je niet op het verkeer hoeft te letten, liefst in de natuur, de wandeling duurt minimaal 40 minuten.
- * pen of potlood, iets om op te schrijven en twee lege A4'tjes.

Stap 1: Voordat je gaat wandelen bedenk je beiden welke kunstbeleving je is bijgebleven, dat kan recentelijk zijn of van langer geleden. Alle kunstdisciplines zijn mogelijk: van boek tot concert, van museumbezoek tot architectuur.

Stap 2: Start de wandeling en loop rustig, het gaat niet om de snelheid maar om de beweging. Je begint met de vraag: Welke kunstbeleving heb je 'meegenomen' voor deze wandeling? Vertel... Het is de start van een gesprek dus je kunt gewoon op elkaar aanhaken, geef elkaars verhaal de ruimte. De vraag die in elk geval aan bod moet komen is: Wat gebeurde er met jou, tijdens of na de kunstbeleving, kun je dat omschrijven? En als dat goed gaat, kun je ook de vraag stellen: Wat brengt kunst(beleving) in jouw leven?

Zoals gezegd, het gesprek gaat daar waar het heen gaat, hulpvragen om het gesprek op gang te houden zijn: heb je een voorkeur voor een bepaalde kunstdiscipline? Beleef je kunst graag alleen of samen? Heb je nog een voorbeeld van kunstbeleving die je is bijgebleven? Wat zoek je doorgaans in kunst(beleving)? Etc.

Stap 3: Rond het gesprek af bij het eindpunt. Ga tegenover elkaar staan. Een van de twee neemt een leeg A4'tje voor zich en zet de pen op het papier. Zonder op het papier te kijken en zonder de pen van het papier te halen, teken je het gezicht van de ander. Schrijf bij de tekening de naam van degene die je getekend hebt en een uitspraak die je je nog kunt herinneren vanuit de wandeling. Draai de rol om. Maak een foto van de tekeningen en mail het naar: esther.willemse@dewaardevankunst.nl. De tekeningen en/of uitspraken worden op de website en/of op social media geplaatst.

Opdat kunst(beleving) onder de aandacht komt en blijft!

Meedoen aan het officiële onderzoek?
Zie verderop in dit boekje.

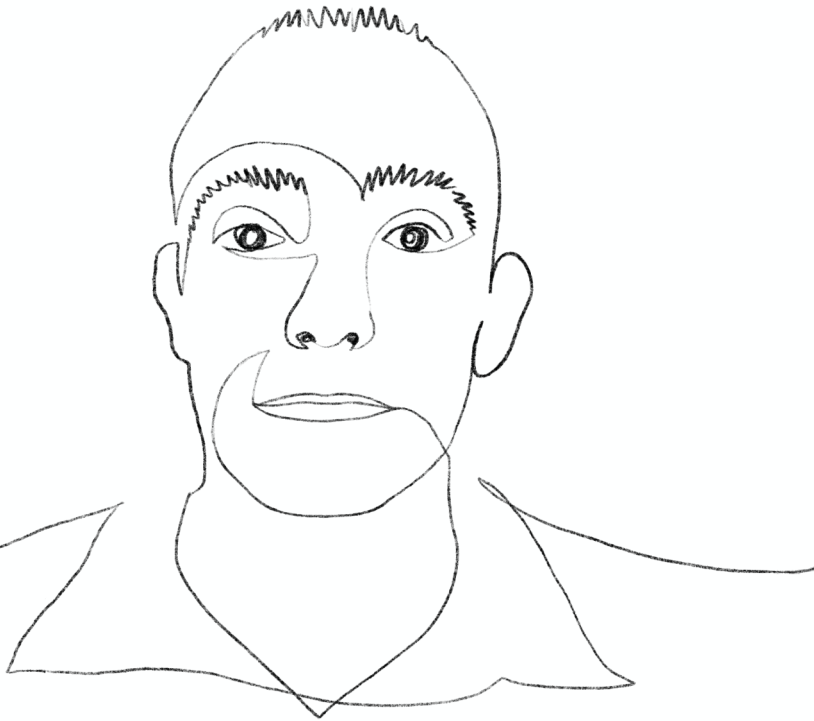
Utrecht, juni 2022

Esther Willemse

En dan nu de wandelaars tot nu toe:

Geert, Danique, Katelijn, Maite, Safiya, Olivia en Marieke

dat je de bereidheid hebt om jezelf overhoop te laten halen door iets
of iemand die je niet kent en die iets in jou probeert aan te raken
waarom je niet wilt dat het bestond

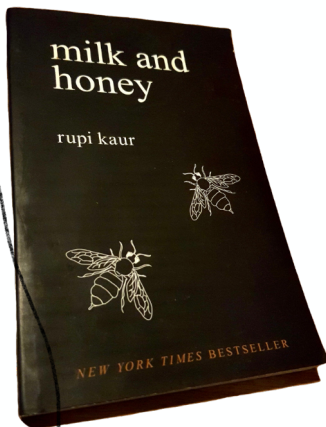
Als ik me dus niet zo prettig voelde, dan ging ik dit luisteren en daardoor voelde ik me eigenlijk nog slechter. Met deze muziek kan ik helemaal naar binnen keren tot dat hele rare gevoel. Terwijl het eigenlijk heel heel raar is, want je wilt het helemaal niet voelen. Maar losgaan in de emotie, dat voelt dan toch als een opluchting

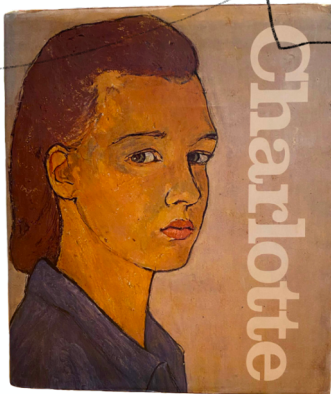
Ik vind het heel fijn als er veel ruimte
is voor mij als kijker en dat gebeurde
toen ik naar de film ging zat te kijken.
Want dat was in zichzelf heel gek en
absurdistisch en ook mooi en het liet heel
veel ruimte om in mezelf te keren.
"Expose yourself to art" en dat is ook altijd
zo in mijn hoofd gebleven, dat ik dacht:
Ja, je moet jezelf ervoor openstellen.

Ik ben een soort van spons en heb heel erg die negativity bias in me. Roze associeer ik heel erg met ~~de~~ veiligheid. Kiezen voor positiviteit is echt een oprechte beslissing die ik dagelijks maak omdat ik anders weet dat ik mezelf een beetje kan verliezen. Dat ik eigenlijk wel weet dat ik een extra dosis positiviteit en vrolijkheid nodig heb omdat ik anders uit mijn kaliber raak en mijn balans een zwaaai krijgt.

Wat ik heel mooi vind is
dat ze zich zo kwetsbaar opstelt
waar ik altijd had van: "Oeh,
die kant van mezelf, die kan ik
echt niet laten zien." zeg maar.
En zij deed dat op zo'n poëtische
manier. Dat vind ik zo knap.

Charlottes kunst raakt me.
Haar levensverhaal raakt me:
Sterke vrouwen, muziek en theater,
melancholie en depressie, suicide.
Het is niet dat ik 1 op 1 projecteer,
wel haar manier van omgaan daarmee
dat me raakt.
Het leek wel of Charlotte Salomon
wist dat ze niet oud ging worden.
Op het laatst ging ze steeds
haastiger schilderen en schrijven.

Ik vind het ook wel een vorm
van escapisme. Dat je door
iets van buitenaf letterlijk
wordt meegenomen in een reis,
en meestal zijn dat in mijn
geval klanken of een verhaal.
Het is ook een vorm van flow,
denk ik. Je vergaat ruimte, tijd.

Jouw beleving

Doorlopend onderzoek... het vervolg

Er is een onderzoeksmethode gevonden waarmee de gevoelstaal van kunstbeleving gevangen kan worden op een ongedwongen manier: wandelen. Ik heb een indruk gekregen van wat kunst op gevoelsniveau betekent voor mensen, wat mijn nieuwsgierigheid alleen maar heeft vergroot. Er is nu gewandeld met acht mensen die 'veel hebben' met kunst en daar ook redelijk uitgesproken over zijn. De volgende stap is om heel veel meer wandelingen te (laten) lopen en vervolgens de taal te analyseren. Met welke woorden drukken mensen zich uit, wat is de taal van 'kunstbeleving'? Ook ga ik kijken of er grote verschillen in taalgebruik is tussen mensen die in meer of mindere mate met kunst te maken (willen) hebben.

Binnen de opleiding Kunst en Economie aan de HKU heb ik de module 'impact van kunst' onder de hoede waarbij per studiejaar 120 tweedejaars studenten in een verslag onder meer beschrijven wat de impact van 'werken' van, een zelfgekozen, maker/kunstenaar op hen persoonlijk heeft. De wandel-methode wordt ingezet om hier onderzoek naar te doen. Studenten gaan in duo's wandelen en elkaar bevragen, de wandeling wordt vooralsnog gelopen op dezelfde plek waar ik ook mijn wandelingen heb gelopen, in het Wilhelminapark in Utrecht. De gesprekken worden opgenomen en door de studenten uitgeschreven. Voor hun opdracht kunnen ze het materiaal gebruiken als bron van onderzoek. De uitgeschreven gesprekken worden, met de audio opnames, tevens gebruikt voor mijn vervolgonderzoek. Daarnaast zal ik zelf (proef)wandelingen lopen met mensen die veronderstellen minder of niks met kunst te hebben.

Ook zal ik me gaan verdiepen in literatuur en (wetenschappelijke) studies naar wandelen en in studies naar kunstbeleving, vanuit verschillende disciplines zoals bijvoorbeeld filosofie, taalkunde, psychologie en pedagogie.

De grote uitdaging voor mij is om een bescheiden maar constructieve bijdrage te leveren aan het gesprek over de waarde van kunst voor een samenleving. Het is mijn wens om in 2023 een PhD / promotietraject op dit onderwerp te starten. In het aankomende studiejaar mag ik daar binnen het HKU lectoraat 'waarde(n)vol ondernemen in en door de kunsten' onder leiding van Walter van An del vorm aan geven. Op de website www.dewaardevankunst.nl worden updates van het onderzoek geplaatst.

Wandel je-mee?

Alle inbreng in het onderzoek is welkom!
Leeftijd en mate van interesse in kunst is niet van belang!
Als je interesse hebt, neem contact met mij op:

esther.willemse@dewaardevankunst.nl.

Colofon

De wandelaars

Geert van Boxtel

Danique Kamp

Katelijn de Vreede

Maite ter Wal

Safiya Lall Mohamed

Olivia Kramers

Marieke Snijders

En Youri Verdonk, de opnames zijn helaas mislukt, ik wandel graag nog eens...

HKU / Kunst en Economie

Lies Wijnterp

Gesprekken die mij verder h(i)elpen met

Nirav Christophe

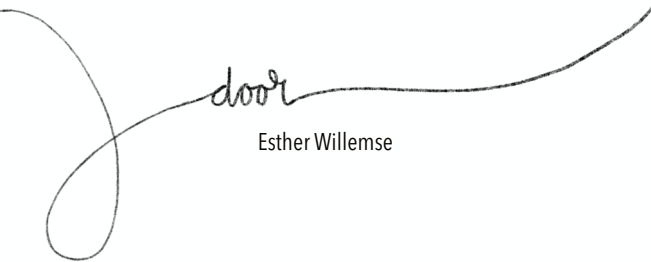
Johan Kolsteeg

Walter van Anel

Vormgeving en illustratie

Arianne Notenboom

door

Esther Willemse